DOORONTWIKKELING VERGADERMODEL

Conclusies & aanbevelingen t.b.v de werkgroep Vergadermodel

&

Standpunten & opmerkingen van de werkgroep Vergadermodel d.d. 11-11-2021

Leeswijzer

Dit advies over de doorontwikkeling van het Vergadermodel is opgesteld door de griffie. Basis voor het advies zijn de uitkomsten van de enquête die eerder dit jaar is uitgezet onder de raads- en burgerleden. U kunt de tekst in de witte en blauwe kaders gebruiken om snel een indruk te krijgen van de inhoud van het advies.

De witte kaders:

De werkgroep Vergadermodel is op 11 november jl. bij elkaar geweest. Zij hebben de aanbevelingen en vragen besproken zoals die zijn samengevat in de kaders aan het einde van ieder onderwerp. De gemeenteraad wordt in een apart raadsvoorstel verzocht deze aanbevelingen over te nemen.

De blauwe kaders:

In de blauwe kaders worden de standpunten en opmerkingen van de werkgroep over de aanbevelingen en vragen beschreven.

- Besproken door de werkgroep Vergadermodel (11-11-2021)
- Opgesteld door Jacomien Mutsaers, Tanja van As (01-11-2-21)

SAMENVATTING CONCLUSIES & AANBEVELINGEN

1. Aanknopingspunten voor verbetering zitten in de structuur van het vergadermodel en in gedrag.
2. Blijf de onderdelen beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming als basis gebruiken voor het vergadermodel van de gemeenteraad, maar scherp het model wel op een aantal onderdelen aan:
    a. *Minder bijeenkomsten per cyclus: dialoogavonden integreren in beeldvorming en invoeren van een extra commissie;*
    b. *Voer benen op tafel-gesprekken in als basis voor verbetering van de kwaliteit van de bijeenkomsten;*
    c. *Vergroot de effectiviteit van de bijeenkomsten voor beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming (zie punten 4, 5 en 6).*
3. Verbeter de agendavorming:
    a. *Schaf het automatisch doorzetten van alle raadsvoorstellen en –mededelingen af en voer in plaats daarvan een kwaliteitstoets voor raadsvoorstellen en –mededelingen in;*
    b. *Ga werken met een agendacommissie;*
    c. *Ga werken met een lange termijnplanning/jaarplanning;*
    d. *Laat de agendavorming zowel gaan over de inhoud (BOB-onderdelen) als over het benen op tafel-overleg;*
    e. *Artikel 36-brieven worden in be*ginsel doorgeleid naar het eerstvolgende presidium, tenzij er sprake is van spoedeisendheid.
4. Verbeter het onderdeel Beeldvorming:
    a. *Zet de beeldvorming in voor inspreken, ronde tafelgesprekken en informatie. Plan maximaal twee bijeenkomsten per maand en bepaal de werkvorm aan de hand van de inhoud;*
    b. *Geef meer bekendheid aan de mogelijkheid om in te spreken door er meer over te communiceren, door burgers en organisaties actief uit te nodigen, maak het inspreken interactiever en actualiseer de Inspraakverordening naar een Participatieverordening*
5. Verbeter het onderdeel Oordeelsvorming:
    a. *Geef het debat meer ruimte door weer te gaan werken met drie commissie-avonden;*
    b. *Geef het debat meer ruimte door flexibeler/anders om te gaan met de spreektijden;*
    c. *Verbeter de kwaliteit van de vergadering door na de verkiezingen te investeren in een debattraining en een training voor de voorzitters;*
    d. *Bespreek de grote projecten raadsbreed twee keer per jaar in een reguliere commissie.*
6. Verbeter het onderdeel Besluitvorming:
    a. *Pas de aanbevelingen 5b en 5c ook toe op de fase van besluitvorming.*
    b. *Bespreek moties vreemd aan de orde van de dag zoveel mogelijk in de commissies en leidt deze door als akkoordstuk of bespreekstuk naar de raad*
7. Koppel opleiding & training aan het inwerkprogramma van de raad.
8. Overige onderwerpen:
    a. *Technische vragen: herbevestig de afspraak voor het tijdig indienen van technische vragen en definieer het onderscheid tussen technische en politieke vragen;*
    b. *Samenstelling commissies en aanwijzing burgerleden: een aantal vragen aan de werkgroep;*
    c. *Splitsen fracties: een aantal vragen aan de werkgroep;*
    d. *Digitaal vergaderen: het presidium vergadert digitaal; werkgroepen en dialoogavonden in beginsel digitaal en soms fysiek.*

CONCLUSIES & AANBEVELINGEN DOORONTWIKKELING VERGADERMODEL

Voor wie & wanneer: Werkgroep Vergadermodel; 11 november 2021

Opstellers: Jacomien Mutsaers & Tanja van As

Bijlage: Uitkomst enquête vergadermodel

Doel & resultaat van de bespreking
Doel: Bepalen van de richting van het advies over de doorontwikkeling van het vergadermodel van de raad.

Resultaat: Aan het einde van de bespreking is bovenstaande vraag beantwoord en kan de griffie een voorstel gaan schrijven voor de gemeenteraad.

Inleiding: Onderzoek vergadermodel gemeenteraad Bergen op Zoom

Sinds 2016 vergadert de gemeenteraad volgens het BOB-model. De doelen van het vergadermodel zijn:

a) De raad moet zodanig worden geïnformeerd en in een positie worden gebracht dat zij een afgewogen besluit kan nemen;
b) De inbreng en verbinding met de samenleving is zo optimaal mogelijk;
c) De kwaliteit van het debat draagt bij aan de besluitvorming;
d) De rol en positie van de raad wordt versterkt. De raad moet zijn eigen agenda kunnen sturen;
e) Efficiënte en doelmatige inrichting van het vergadermodel en de vergaderingen.

Deze doelen – nog steeds actueel - gaan enerzijds over de agendasetting en de kwaliteit van vergaderen en anderzijds over de verbinding met de samenleving.

Uit de enquête blijkt dat met betrekking tot de doelen van het vergadermodel de respondenten met name ontevreden zijn over de wijze waarop aan b, d en e invulling wordt gegeven. Suggesties voor verbeteringen komen in dit stuk aan de orde en dragen bij aan versterking van de invulling van deze doelen.

Het vergadermodel is een groeimodel en heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld. Zo is vorig jaar (2020) de mogelijkheid tot het gebruiken van spreektijden ingevoerd en worden interrupties aan het einde van de eerste termijn toegestaan. Ook is toen afgesproken na een jaar een evaluatie uit te voeren.

In april 2021 is in de werkgroep Vergadermodel afgesproken om een evaluatie onder de raadsleden en burgerleden uit te zetten. Voor de begeleiding van de evaluatie is een werkgroep ingesteld bestaande uit een raadslid vanuit elke fractie. De vragen van het evaluatie-onderzoek zijn vooraf afgestemd met drie leden van de werkgroep: de heren Van den Ouden, Huismans en Van Dorst. De vragenlijsten zijn uitgezet onder alle raadsleden en burgerleden. 26 Personen hebben de vragenlijsten ingevuld. Ook is er met twee leden van het college een interview gehouden.

Op 7 september jl. zijn de resultaten met de werkgroep Vergadermodel besproken. Bij deze bijeenkomst waren 5 leden van de werkgroep aanwezig. Afgesproken is om naar aanleiding van de bespreking en de geleverde input conclusies en aanbevelingen te formuleren ter verbetering van het vergadermodel.

Tijdens deze bijeenkomst van de werkgroep Vergadermodel willen we met u de richting bepalen van het advies voor het vergadermodel in het algemeen en een aantal onderdelen in het bijzonder.

De resultaten van de evaluatie heeft u als apart document ontvangen.

Conclusies & aanbevelingen

1. Aanknopingspunten voor verbetering zitten in de structuur van het vergadermodel en in gedrag

Sinds de invoering in 2016 heeft het vergadermodel zich ontwikkeld. Door bewuste aanpassingen (zoals bijvoorbeeld vorig jaar met het invoeren van de spreektijden), door veranderingen van buitenaf (bijv. toevoeging van de dialoogavonden in 2020), maar ook omdat je met het verstrijken van de tijd dingen soms ongemerkt een beetje anders gaat doen.

Het huidige vergadermodel bevat vooral afspraken over de structuur van de bijeenkomsten. Uit de uitkomsten van de enquête blijkt echter dat de structuur niet het enige aanknopingspunt is voor verbeteringen. Veel opmerkingen van respondenten gaan ook over gedrag: Hoe voeren we het debat, hoe benutten we de spreektijd, hoe gaan we met elkaar om, hoe wordt de vergadering voorgezeten? Ook de vragen 'voor wie doen we het eigenlijk?', 'is onze manier van vergaderen en werken wel begrijpelijk voor de burger?' en 'staan we niet te ver van de burger af?' worden door een aantal respondenten gesteld.

Eén van de respondenten stelt voor om de vernieuwing van de vergadercyclus dienstbaar te laten zijn aan het aantrekkelijk en begrijpbaar maken van het lokale bestuur voor burgers. Wij sluiten ons daar graag bij aan. In de aanbevelingen proberen wij hier zoveel mogelijk invulling aan te geven.

2. Blijf de onderdelen beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming als basis gebruiken voor het vergadermodel van de gemeenteraad, maar scherp het model wel op een aantal onderdelen aan

In het algemeen geldt dat de opzet het vergadermodel met de drie onderdelen 'beeldvorming', 'oordeelsvorming' en 'besluitvorming' prima is, maar dat het op een aantal onderdelen aangescherpt mag worden.

Het vergadermodel zou er op hoofdlijnen uit kunnen zien zoals in onderstaand plaatje. De aanbevelingen over de verschillende onderdelen en onderwerpen staan verderop in dit stuk.



2a. Minder bijeenkomsten per cyclus: dialoogavonden integreren in beeldvorming en invoeren van een extra commissie

Veel respondenten geven aan dat er te veel vergaderingen zijn waardoor het bijna niet te combineren is met een reguliere baan en het thuisfront. Het vergadermodel kende sinds de start één of twee avonden voor beeldvorming, de commissies voor oordeelsvorming en de raadsvergaderingen voor besluitvorming. In 2020 zijn daar op initiatief van het college de dialoogavonden bijgekomen. Deze avonden zijn in de plaats gekomen van de zogenaamde grote driehoek (tweewekelijks op woensdag), de beeldvorming 2- avonden en het digitaal fractievoorzittersoverleg. Aanvankelijk was de dialoogavond wekelijks en enerzijds bedoeld om in nauw gesprek te blijven tussen college en raad over de voortgang van het focusakkoord en anderzijds om vanuit het college de nodige informatie aan de raad te verstrekken. Inmiddels is de frequentie van de dialoogavonden tot aan 2022 aangepast naar twee bijeenkomsten per maand en worden deze avonden vooral gebruikt om de ontwikkelingen op een bepaald dossier te bespreken, zoals de binnenstad, sociaal domein of veiligheid. Een aantal respondenten geeft in de evaluatie aan dat er tijdens de dialoogavonden geen sprake is van een dialoog, maar dat de dialoogavonden meer het karakter van een informatieavond hebben gekregen.

Aanbeveling:

- Gezien de huidige inhoud van de dialoogavonden stellen wij voor om de dialoogavonden te integreren in de beeldvorming.
- Uit de enquête kwam daarnaast duidelijk naar voren dat er behoefte is aan een extra commissie. Dit wordt verder uitgewerkt bij het onderdeel oordeelsvorming.

Met het integreren van de huidige dialoogavonden in de beeldvorming en een extra commissie wordt het totaal aantal bijeenkomsten per BOB-cyclus verkleind.

Uitkomst bespreking werkgroep Vergadermodel 11-11-2021:

Het is niet persé de voormalige commissie Mens & Maatschappij die terugkomt. Voorstel is om de commissies iets flexibeler in te richten, zodat er geen overvolle commissie-agenda's komen (zie ook punt 5a).

De werkgroep kan zich vinden in de aanbeveling en zet deze door naar de raad.

2b. Voer een benen op tafel-overleg in als basis voor verbetering van de kwaliteit van de bijeenkomsten

De BOB-bijeenkomsten gaan over inhoud en de bespreking van de inhoud moet zo goed mogelijk gefaciliteerd worden door de manier waarop het vergadermodel (de onderdelen BOB) is vormgegeven. Uit de enquête wordt echter duidelijk (zie ook conclusie 1) dat aanknopingspunten voor verbetering niet alleen in de structuur van het gedrag te vinden zijn, maar ook in gedrag. Het gaat dan over vragen als:

- Vergaderen we zinvol en efficiënt?
- Spreken we niet te veel over proces in plaats van inhoud?
- Voor wie zitten we in de raad?
- Is onze manier van werken en vergaderen begrijpelijk en aantrekkelijk voor burgers?
- Hoe voeren we het debat?
- Benutten we onze spreektijden kwalitatief goed?
- Hoe worden de bijeenkomsten voorgezeten?
- Hoe geven we het samenspel vorm (met elkaar en met het college)?

Het vergadermodel kent nu geen periodieke momenten om over dit soort dingen met elkaar te praten. Terwijl het bespreken van dit soort vragen met elkaar juist een hele goede basis is voor verbetering van de kwaliteit van de

bijeenkomsten. Eerder is vanuit de werkgroep Vergadermodel het voorstel gedaan om een reflectiemoment in te gaan bouwen.

Reflectie heeft als doel om met elkaar te bespreken hoe men vindt dat het gaat: vergaderen we op de manier zoals we die hebben afgesproken, vinden we die manier prettig, zien we mogelijkheden tot verbetering, hoe geven we het samenspel met elkaar vorm? Reflectie is dus eigenlijk een vorm van mini-evaluatie die je gedurende het hele jaar doet en gaat uitdrukkelijk niet over de inhoud. Wij stellen voor deze reflectiemomenten te doen in de vorm van een benen op tafel-overleg in een informele, besloten omgeving. Deze vorm van overleg geeft een ongedwongen sfeer en kan daardoor laagdrempelig uitgevoerd worden.

Reflectie kan plaatsvinden tussen raadsleden onderling, maar ook met het college, de samenleving en insprekers.

Aanbeveling en vragen aan de werkgroep:
Ons voorstel is om in het model ruimte te maken voor reflectie in de vorm van een benen op tafel-overleg. Wij horen graag wat u van de volgende ideeën vindt:

- Aan het einde van een bijeenkomst een korte digitale poll uitzetten onder (een deel van) de aanwezigen/raadsleden met de vraag wat goed en minder goed ging in de bijeenkomst. Deze poll kan alleen worden uitgezet bij de raadsleden, maar ook bij de aanwezige collegeleden of insprekers. Hoe kijkt u daar tegenaan?
- Twee keer per jaar een benen op tafel-overleg te doen met de raadsleden. De uitkomsten van de polls kunnen daarbij als input dienen. Deze bijeenkomsten vinden bij voorkeur plaats in een informele, besloten omgeving. Begeleiding kan eventueel plaatsvinden door iemand van buiten de raad.
- Andere mogelijkheden van reflectie waar je aan kunt denken:
    - Reflectie in het presidium en/of agendacommissie.
    - Reflectie tussen raad en/of presidium – college
    - Reflectie met samenleving en/of insprekers: bijvoorbeeld in de vorm van een korte poll voor insprekers en na werkbezoeken.

Uitkomst bespreking werkgroep Vergadermodel 11-11-2021:
De werkgroep vindt het een goed idee om ruimte te maken voor reflectie in de vorm van een benen op tafel-overleg. De werkgroep antwoordt als volgt op de gestelde vragen.

- Een korte digitale poll uitzetten onder de aanwezigen (dus raadsleden, aanwezige collegeleden en insprekers).
- Twee keer per jaar een benen op tafel-overleg te doen met de raadsleden.
- Naar behoefte een reflectie met het presidium, raad-presidium-college of met de samenleving en/of insprekers.

De werkgroep zet de aanbeveling - inclusief bovenstaande antwoorden - door naar de raad.

2c. Vergroot de effectiviteit van de bijeenkomsten voor beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming (uitwerking per onderdeel bij de punten 4, 5 en 6)

De drie onderdelen van het vergadermodel vragen elk een andere manier van vergaderen. Uit de uitkomsten van de enquête blijkt dat de respondenten daar graag verbeteringen zien. Voor al deze onderdelen is een goede agendasetting randvoorwaardelijk. Een goede agenda (stukken op het juiste moment geagendeerd, agenda niet te vol, etc.) bevordert de effectiviteit van de BOB-bijeenkomsten.

De voorstellen per onderdeel komen bij de punten 4, 5 en 6 aan de orde.

3. Verbeter de agendavorming

Een goede agendavorming is een cruciaal onderdeel van het hele vergaderproces. Het bevordert de effectiviteit van de vergaderingen. In de enquête zijn veel opmerkingen gemaakt over de kwaliteit en kwantiteit van de stukken die op de agenda komen: het automatisch doorzenden van raadsvoorstellen en –mededelingen leidt tot een te zware belasting van de agenda en een kwaliteitstoets op de stukken ontbreekt, waardoor de stukken soms niet besluitrijp zijn. Het gebrek aan kwaliteit leidt tot (technische) vragen.

De agendavorming is volgens het Reglement van orde voor raadsvergaderingen (2018) een taak van het presidium.

3a. Schaf het automatisch doorzenden door het presidium van alle raadsvoorstellen en –mededelingen af en voer in plaats daarvan een kwaliteitstoets voor raadsvoorstellen en –mededelingen in

In de praktijk worden alle raadsvoorstellen en –mededelingen die door het college worden aangeleverd door het presidium doorgezet. De griffie doet wel een beperkte inhoudelijke toets, maar heeft op dit moment niet voldoende menskracht en mandaat om de aangeleverde raadsvoorstellen en –mededelingen kritisch te beoordelen.

Aanbeveling:
Bepaal aan welke kwaliteitseisen de raadsvoorstellen en –mededelingen moeten voldoen. En bepaal vervolgens in hoeverre de griffie deze kwaliteitstoets kan uitvoeren. Stukken die voldoen aan de kwaliteitstoets kunnen vervolgens op de agenda van de commissie en/of raad worden gezet. In het presidium / agendacommissie hoeft dan alleen nog gesproken te worden over de stukken waar meer politieke lading op zit en over de vraag wanneer een stuk het beste op de agenda kan.

Uitkomst bespreking werkgroep Vergadermodel 11-11-2021:
De werkgroep kan zich vinden in de aanbeveling en zet deze door naar de raad.

3b. Ga werken met een lange termijnplanning/jaarplanning

Op dit moment wordt meestal gewerkt binnen één cyclus van het vergadermodel. Het huidige BOB-model kent echter de mogelijkheid om sommige onderwerpen te spreiden in de tijd. Het gaat dan met name over het in de tijd uit elkaar trekken van de beeldvorming en de oordeels-/besluitvorming. Bijvoorbeeld beeldvorming in cyclus 1 van jaar X en de oordeels-/besluitvorming in cyclus 4 van hetzelfde jaar. Indien nodig, kan er zelfs voor gekozen worden om in cyclus 4 ook nog een stukje beeldvorming te doen over het onderwerp. Voordeel hiervan is dat de gemeenteraad bij sommige onderwerpen eerder betrokken is bij een onderwerp en er nog ruimte is om te verkennen en bezinnen, omdat de oordeels- en besluitvorming er niet meteen de week erna achteraan komt.

Door te werken met een lange termijnplanning/jaarplanning kan het presidium / de agendacommissie beter sturen op de agenda.

Aanbeveling:
Ga werken met een lange termijnplanning/jaarplanning, waardoor de beeldvorming – indien nodig – een betere plek krijgt in de vergadercyclus.

Uitkomst bespreking werkgroep Vergadermodel 11-11-2021:
De werkgroep vindt het een goed idee om te gaan werken met een lange termijnplanning/jaarplanning. Omdat een aantal onderwerpen elk jaar terug komt, kun je het beste gaan werken met een vaste basisjaarplanning en daarop aanvullen. Op basis van de jaarplanning kunnen evenwichtige agenda's voor de commissies worden opgesteld, hetgeen kan betekenen dat voorstellen worden aangehouden.

De werkgroep kan zich vinden in de aanbeveling en zet deze door naar de raad.

3c. Ga werken met een agendacommissie

Het huidige presidium bestaat uit 12 personen. In een grotere groep is het lastiger om slagvaardig te overleggen dan in een kleinere groep.

Wij stellen voor om de agendavorming door een kleinere groep – een agendacommissie - te laten doen. Deze agendacommissie neemt dan een aantal taken van het presidium op het gebied van agendavorming. Het gaat om de zaken die in het Reglement van orde voor de raadsgaderingen zijn beschreven onder artikel 3, lid 5, de punten a, b en c:

a. *Het voorbereiden en vaststellen van voorlopige agenda's voor raadsvergaderingen en raadscommissievergaderingen;*
b. *Beoordelen of stukken voor een openbare beraadslaging in de raad voldoende voorbereid zijn; of advies omtrent financiële consequenties gewenst is, onderwerpen eventueel door- of terugverwijzen naar commissie (behandeling), college (advies, inlichtingen), dan wel raadsleden (nadere onderbouwing initiatiefvoorstellen);*
c. *Vaststellen vergaderplanning commissies en raad; lange termijnplanningonderwerpen commissie en raad.*

Het presidium blijft verantwoordelijk voor het doen van aanbevelingen aan de raad inzake de organisatie en het functioneren van de raad en de raadscommissies. En voor het afspreken van spelregels voor het besluitvormingsproces in commissie en raad; spelregels zowel naar vorm, tijd en ínhoud.

Een agendacommissie kan op verschillende manieren worden vormgegeven. Ons voorstel is om te kiezen voor een groep van maximaal 5 personen. De groep kan op verschillende manieren worden samengesteld: door leden van het huidige presidium, door de voorzitters van de commissies en raad, of door een combinatie van beide. Een andere keuze is om te werken met een vaste groep of met een roulerende groep van mensen.

Net zoals de vergaderingen van het presidium zijn de vergaderingen van de agendacommissie openbaar.

Vragen aan de werkgroep:
Wat vindt u van het idee om met een agendacommissie te gaan werken van maximaal 5 personen?

Indien u hier positief tegenover staat:
- Hoe kijkt u dan tegen de samenstelling van deze agendacommissie aan? Samenstelling door een aantal leden van het presidium, door de voorzitters van commissies en raad of door een combinatie van beide?
- Werkt u het liefste met een vaste groep of met een roulerende groep van mensen?

Een goede lange termijnplanning is randvoorwaardelijk voor de agendavorming, ongeacht of de taak bij het presidium blijft dan wel een agendacommissie neergelegd wordt. Aan de hand van deze planning kan er bijvoorbeeld voor de majeure onderwerpen een traject worden uitgelijnd om de samenleving uit te nodigen. Dit wordt verder in het onderdeel beeldvorming uitgewerkt.

Uitkomst bespreking werkgroep Vergadermodel 11-11-2021:
De werkgroep kan zich vinden in de aanbeveling om te gaan werken met een agendacommissie: Een vaste groep van maximaal 5 personen te vormen door leden van het presidium en voorzitters van de (commissie)vergaderingen, waarbij gezorgd wordt voor een goede taakafbakening tussen de agendacommissie en het presidium.

3d. Laat de agendavorming zowel gaan over inhoud (BOB-bijeenkomsten) als over het benen op tafel-overleg

Aanbeveling:
Laat de agendavorming zowel gaan over de inhoud als over reflectie. Beide onderdelen moeten worden opgenomen in de jaarplanning. Maak daarbij ook goede werkafspraken met de griffie over hoe zij hierbij ondersteunen.

Uitkomst bespreking werkgroep Vergadermodel 11-11-2021:
De werkgroep kan zich vinden in de aanbeveling en zet deze door naar de raad.

3e. Artikel 36 Brieven worden in beginsel doorgeleid naar het eerstvolgende presidium / agendacommissie, tenzij er sprake is van spoedeisendheid

Raadsleden kunnen o.g.v. artikel 36 van het Reglement van Orde schriftelijk vragen indienen bij het college of de burgemeester en deze worden in ieder geval binnen 30 dagen beantwoord. Een fractie kan via het presidium om bespreking van een artikel 36 brief (en de antwoorden) vragen. De fractie motiveert waarom bespreking in de commissie gewenst is. De agendering van brieven verloopt in beginsel ook via het presidium.

In de praktijk vraagt een fractie ook om bespreking van brieven nadat de agenda al is vastgesteld door het presidium.

Aanbeveling:
In beginsel wordt de bespreking van deze brieven doorgeleid naar de eerstvolgende agendacommissie, tenzij er sprake is van spoedeisendheid. De spoedeisendheid wordt door de fractie gemotiveerd en het voorstel wordt per mail aan de agendacommissie voorgelegd.

Uitkomst bespreking werkgroep Vergadermodel 11-11-2021:
De werkgroep kan zich vinden in de aanbeveling en zet deze door naar de raad. Met de aanpassing dat de rol van het presidium – gelet op de vorige aanbeveling – wordt ingevuld door de agendacommissie.

4. Verbeter het onderdeel Beeldvorming

Een vergadercyclus start met de beeldvorming. Beeldvorming gaat om het verkrijgen van een goed inzicht in de situatie: inzicht in de inhoudelijke problemen en mogelijke oplossingen, maar ook om het verkrijgen van inzichten van derden.

In de praktijk bestaat de agenda van de beeldvorming uit de raadsvoorstellen en raadsmededelingen van de aankomende cyclus. Vooraf kunnen de fracties technische vragen indienen en vragen om een nadere toelichting op de geagendeerde voorstellen in de beeldvormende bijeenkomst. Ook kan het college verzoeken om een korte presentatie te geven. Burgers en organisaties kunnen zelf geen onderwerpen aan de agenda toevoegen, het inspreken beperkt zich tot deze onderwerpen.

Uit de evaluatie blijkt met name dat er meer ruimte voor burgers en organisaties moet zijn om hun standpunt bij de raad kenbaar te maken, de manier van inspreken niet voldoende aansluit bij de behoefte en de opzet van de bijeenkomst beter kan. Veel opmerkingen gaan over de vormgeving ('het lijkt soms wel een hoorcommissie'), de maximale 5 minuten inspreektijd in de late fase van de besluitvorming en te weinig tijd om in gesprek te gaan. Een aantal respondenten geeft in de evaluatie aan dat er tijdens de dialoogavonden geen sprake is van een dialoog, maar dat de dialoogavonden meer het karakter van een informatieavond hebben gekregen.

4a. Zet de beeldvorming in voor inspreken, ronde tafelgesprekken en informatie. Plan maximaal twee bijeenkomsten per maand en bepaal de werkvorm aan de hand van de inhoud.

Ons voorstel is om de Beeldvorming effectiever in te gaan zetten, zodat raadsleden en burgerleden zich echt een beeld kunnen gaan vormen over de onderwerpen die er binnen de samenleving spelen. De beeldvorming gaat dan verder dan het verkennen en voorbereiden van onderwerpen en raadsvoorstellen die ter besluitvorming voorliggen.

Een beeldvormende bijeenkomst kan dan uit drie onderdelen bestaan:

1. Inspreken door burgers en organisaties op de raadsvoorstellen en raadsmededelingen (lopende cyclus).
2. Ronde tafelgesprekken (dialoog) raad, samenleving, deskundigen en college over majeure onderwerpen op basis van de lange termijnplanning. Dit kunnen ook onderwerpen zijn die nog in het "beginstadium" zijn en waarvoor nog geen raadsvoorstel is opgesteld.
3. Presentatie vanuit het college (informatie over onderwerp). Tijdens deze avond worden de raadsleden geïnformeerd over onderwerpen die het college of de raad van belang achten.

Ook hier is de agendavorming weer randvoorwaardelijk en een lange termijnagenda de basis. De raad moet zelf bepalen, op basis van wat er speelt en leeft, met welke onderwerpen hij zich bezig wil houden. Aan de hand van de LTA kan een agendacommissie/presidium bepalen welke onderwerpen een dialoog met de samenleving en/of college vereisen of over welke onderwerpen een informatieavond wenselijk is. Dialoog wordt dan ook echt een dialoog, dat wil zeggen "in gesprek met" bijvoorbeeld in de vorm van een ronde tafel gesprek. Vervolgens worden actief personen of organisaties uitgenodigd. Het voorstel is om twee keer per cyclus een beeldvormende bijeenkomst in te plannen. Afhankelijk van de onderwerpen die er spelen en de LTA kan een bijeenkomst uit 1, 2 of 3 onderdelen (inspreken, informatie, ronde tafel-gesprek) bestaan.

De werkvorm van de avonden wordt ingevuld op basis van het doel van de avond. Hierbij kan gedacht worden aan een ronde tafel gesprek, raadspreekuur, expertmeeting, werkbezoek, informatiebijeenkomst.

De beeldvorming zou a-politiek moeten zijn. Raadsleden en burgerleden raadsleden vormen zich een beeld over de onderwerpen die er binnen onze gemeente spelen. In deze fase wordt nog geen politiek bedreven, er kunnen verduidelijkende vragen worden gesteld. Collegeleden hebben dan ook geen rol, tenzij de raad dit uitdrukkelijk verzoekt. Op deze wijze wordt ook voorkomen dat de avond politiek wordt.

Vragen aan de werkgroep:
Wat vindt u van het voorstel om:

- Beeldvormende bijeenkomsten op te bouwen uit de onderdelen inspreken, ronde tafelgesprek en informatie.
- Deze bijeenkomsten maximaal twee keer per maand in te plannen.
- Per bijeenkomst – afhankelijk van het doel - de werkvorm te bepalen.
- Het college geen rol heeft in de beeldvormende bijeenkomsten, tenzij de raad dit uitdrukkelijk verzoekt.

Uitkomst bespreking werkgroep Vergadermodel 11-11-2021:
De werkgroep vindt het een goed idee om beeldvormende bijeenkomsten te laten bestaan uit verschillende onderdelen die naar behoefte worden geagendeerd, zoals inspreken, ronde tafel-gesprek en informatiedeling. De beeldvormende bijeenkomsten worden maximaal twee keer per maand gepland. Per bijeenkomst – afhankelijk van het doel – wordt de werkvorm bepaald. Het college kan op verzoek van de agendacommissie worden uitgenodigd voor een beeldvormende bijeenkomst.

4b. Geef meer bekendheid aan de mogelijkheid om in te spreken, maak het inspreken interactiever en actualiseer de Inspraakverordening naar een Participatieverordening

De huidige praktijk is als volgt: Inspreken kan alleen op de raadsvoorstellen en raadsmededelingen uit de lopende cyclus. Het woord kan niet gevoerd worden over:

a. Een besluit van het gemeentebestuur waartegen bezwaar en beroep openstaat of heeft opengestaan;
b. Benoemingen, keuzen, voordrachten of aanbevelingen van personen;
c. Een gedraging waarover een klacht ex artikel 9:1 van de Algemene wet bestuursrecht kan of kon worden ingediend.

In de praktijk wordt er veelvuldig ingesproken op een voorstel om een bestemmingsplan vast te stellen. Op grond van onderdeel a. zou dit niet mogelijk zijn. Nu dit in de praktijk wel wordt gedaan is het voorstel om expliciet op te nemen dat inspreken op bestemmingsplannen mogelijk is.

Inspreken kan alleen op de raadsvoorstellen en raadsmededelingen uit de lopende cyclus. Inwoners en organisaties kunnen zelf geen onderwerpen aandragen. Er zijn ook onderwerpen waar vanuit de samenleving de vraag komt om te mogen inspreken (bijv. bij het indienen van een petitie) of (majeure) onderwerpen waarvan de raad aangeeft dat inspreken mogelijk moet zijn. Het inspreken kan dan worden uitgebreid naar onderwerpen die niet op de agenda staan.

Insprekers vinden het vaak spannend om in te spreken. Inspreken gebeurt in de raadzaal, de inspreker staat achter de katheder en spreekt de raadsleden en burgerleden toe. De inspreektijd bedraagt vijf minuten. Naar aanleiding van het inspreken kunnen verduidelijkende vragen worden gesteld, geen politieke vragen. Ook is het mogelijk om in dialoog te gaan met de insprekers, waarbij door het raadslid of burgerlid wordt aangegeven op welke punten hij/zij de dialoog met de insprekers wenst te voeren. In de praktijk wordt er nauwelijks een dialoog gevoerd en heeft het meer een karakter van een hoorzitting. Er wordt strak de hand gehouden aan de vijf minuten inspreektijd. De werkwijze is vastgelegd in spelregels.

In de evaluatie werden veel opmerkingen gemaakt over de locatie (hoorzitting), de maximale vijf minuten inspreektijd in de late fase van de besluitvorming en dat er te weinig tijd is om in gesprek te gaan. Ook de onbekendheid met het inspreken werd diverse malen genoemd.

Inwoners worden via de website en de maandelijkse publicatie in de Bergen op Zoomse geïnformeerd over de mogelijkheid om in te spreken. Om meer inwoners te bereiken kunnen wij de communicatie over de beeldvorming uitbreiden en inwoners en organisaties actief uitnodigen.

Het inspreken is in de huidige vorm statisch. Ons voorstel is om het inspreken interactiever te maken. Dit kan bijvoorbeeld door een andere locatie te kiezen dan de raadzaal of een andere opstelling. Daarnaast kan worden gekeken naar de werkwijze, bijvoorbeeld per fractie gaat één persoon in gesprek met een inspreker; dit kan mogelijk ook in carrouselvorm, dat wil zeggen meerdere insprekers tegelijk inspreken met andere leden van de fractie. Creëer ruimte (tijd) om met de inspreker in gesprek te gaan.

Aandachtspunt hierbij is de openbaarheid van de bijeenkomsten. De bijeenkomsten zijn openbaar en kunnen worden bijgewoond. Echter, een live stream is op dit moment alleen vanuit de raadzaal mogelijk. Kiezen wij voor een andere locatie, dan is een live stream niet mogelijk en moeten wij gaan werken met verslaglegging.

Daarnaast is een aantal formele bevoegdheden m.b.t. inspraak vastgelegd in de Inspraakverordening van 2004. Iedere gemeenteraad is verplicht om een verordening vast te stellen waarin wordt geregeld hoe ingezetenen en belanghebbenden betrokken kunnen worden bij de voorbereiding van gemeentelijk beleid. Onder inspraak wordt in dit kader verstaan het “het proces, waarbij individuele burgers of groepen uit de bevolking hun mening kenbaar maken omtrent voorgenomen of voorgesteld beleid, langs de weg van door de overheid geregelde procedures”. Deze inspraak vindt plaats via de uniforme openbare voorbereidingsprocedure (afdeling 3.4 Algemene wet bestuursrecht (Awb)), tenzij de verordening anders bepaalt. Er is nu een consultatievoorstel om de reikwijdte van de inspraakverordening te vergroten naar de uitvoering en evaluatie van het gemeentelijk beleid. Het verruimt ook de mogelijkheden voor burgerbetrokkenheid. Nu niet langer meer (exclusief) sprake is van een inspraakverordening, wordt de naam gewijzigd in “participatieverordening”.

Vragen aan de werkgroep:

- Is het wenselijk om het inspreken uit te breiden naar onderwerpen die niet op de agenda staan?

Aanbevelingen:

- Verbeter de communicatie rondom de beeldvorming, wijs inwoners en organisaties actief op de mogelijkheid om in te spreken en nodig actief uit.
- Maak het inspreken interactiever en experimenteer met de opstelling, locatie, werkvorm en maak ruimte (tijd) om met de inspreker in gesprek te gaan.
- Actualiseer de Inspraakverordening naar een participatieverordening.

Uitkomst bespreking werkgroep Vergadermodel 11-11-2021:

De werkgroep kan zich vinden in de aanbevelingen en zet deze door naar de raad.

De werkgroep is verdeeld over de vraag of het wenselijk is om het inspreken uit te breiden naar onderwerpen die niet op de agenda staan. Deze vraag wordt voorgelegd aan de gemeenteraad.

5. Verbeter de oordeelsvorming

Oordeelsvorming vindt plaats in de commissies. In de commissievergadering gaan raadsleden en burgerleden met elkaar en het college in discussie om zich een oordeel te vormen over de onderwerpen. Tot januari 2021 waren er drie commissies: De commissie Bestuur, Veiligheid en Samenwerking, de commissie Mens, Maatschappij en Vrije tijd en de commissie Ruimte, Duurzaamheid en Economie. Aangezien er onvoldoende onderwerpen voor de commissie Mens, Maatschappij en Vrije tijd werden aangeboden heeft het presidium met ingang van januari 2021 ervoor gekozen om verder te gaan met twee commissies: de commissie Ruimte, Duurzaamheid en Economie en een Algemene commissie.

Uit de evaluatie komt naar voren dat men niet tevreden over de verdeling van de onderwerpen in de commissies. De agenda is te vol en er is onvoldoende ruimte voor het debat. De grote projecten zijn onvoldoende gewaarborgd. Over de spreektijden en interrupties is men overwegend tevreden. De effectiviteit kan worden verbeterd, standpunten worden herhaald. Er zijn meerdere opmerkingen gemaakt over de kwaliteit van de voorzitters.

5a. Geef het debat meer ruimte door weer te gaan werken met drie commissie-avonden

Om meer ruimte voor het debat te creëren moet de agenda “behapbaar” blijven. Ook hier is de agendavorming essentieel. Meer ruimte kan worden gevonden door het toevoegen van een extra commissie-avond. Gezocht moet worden naar een evenwichtige verdeling van de onderwerpen over de commissies.

Aanbeveling:

- Ga weer werken met drie commissie-avonden.
- Verdeel de onderwerpen over deze avonden zodanig dat er voldoende tijd is om de onderwerpen te behandelen en de expertise (vakgebied) van de raadsleden optimaal benut wordt.

Uitkomst bespreking werkgroep Vergadermodel 11-11-2021:

Aanvulling: Het is niet persé de voormalige commissie Mens en Maatschappij die terugkomt. Voorstel is om de commissies iets flexibeler in te richten, zodat er geen overvolle commissie-agenda's komen.

De werkgroep kan zich vinden in de aanbevelingen en zet deze door naar de raad.

5b. Geef het debat meer ruimte door flexibeler/anders om te gaan met de spreektijden

Om meer grip te krijgen op het tijdsverloop van de vergaderingen heeft de raad spreektijden ingevoerd. Het presidium bepaalt of er spreektijden zijn, waarbij de afspraak is dat de spreektijd 5 minuten bedraagt. Het presidium kan andere spreektijden vaststellen (afhankelijk van het onderwerp) of aan het begin van de vergadering kunnen - op voorstel van de voorzitter of lid van de commissie - andere spreektijden worden vastgesteld.

Het dilemma is dat het hanteren van spreektijden invloed heeft op het debat en het debat kan beperken. Loslaten van de spreektijden leidt ertoe dat er wel meer ruimte is voor een vrij debat, maar dat de grip op de tijd wordt losgelaten en vergaderingen heel lang gaan duren.

Om grip op de tijd te houden, maar wel meer ruimte te creëren voor het debat, kan ook worden geëxperimenteerd met spreektijden per onderwerp. Bij belangrijke onderwerpen kan het presidium/ agendacommissie meer spreektijd toe kennen, eenvoudige onderwerpen vragen om minder spreektijd.

Wat betreft de tijdsdruk in de commissievergadering, kun je er bijvoorbeeld voor kiezen om een tijdsklok per fractie in te voeren naar het voorbeeld van Rotterdam. Iedere fractie heeft een X aantal minuten per commissievergadering. Een spreker kan zelf bepalen hoeveel minuten hij per onderwerp inzet, met een maximum van 10 minuten. Op dit moment hebben wij 12 fracties. Indien wij uitgaan van een vergadering van 3 uur betekent dit een spreektijd van 13 minuten per fractie. Een andere mogelijkheid is om kleinere fracties minder spreektijd toe te kennen.

Vragen aan de werkgroep:

- Wat vindt u van het idee om te werken met een tijdsklok per fractie en/of een spreektijd per onderwerp?
- Wat vindt u van het idee om kleinere fracties minder spreektijd toe te kennen?
- Aanpassen spreektijd: Heeft een afgesplitste fractie recht op evenveel spreektijd? Optie om spreektijd van de afsplitsingen te halveren naar voorbeeld van de Tweede Kamer (zie ook 8c).

Uitkomst bespreking werkgroep Vergadermodel 11-11-2021:
De werkgroep is verdeeld over deze ideeën en legt de volgende vragen voor aan de raad:

- Wat vindt u van het idee om te werken met een tijdsklok per fractie en/of een spreektijd per onderwerp?
- Wat vindt u van het idee om kleinere fracties minder spreektijd toe te kennen?
- Vindt u dat een afgesplitste fractie recht heeft op evenveel spreektijd? Wat vindt u van de optie om de spreektijd van een afgesplitste fractie te halveren naar voorbeeld van de Tweede Kamer (zie ook 8c).

5c. Verbeter de kwaliteit van de vergadering door na de verkiezingen te investeren in een debattraining en een training voor de voorzitters

Uit de evaluatie blijkt ook de effectiviteit van de vergadering kan worden verbeterd. Standpunten worden nu vaak herhaald, er wordt een betoog opgelezen en geen debat gevoerd, er zijn nog vragen aan het college en de inbreng is vaak te lang. Winst kan hier worden behaald door na de verkiezingen van start te gaan met een debattraining. Hoe willen wij met elkaar vergaderen, hoe kunnen wij de kwaliteit van het debat verbeteren.

De voorzitter heeft een belangrijke rol in het verloop van de vergaderingen. Wij werken met een voorzitterspool. De reguliere commissies hebben een vaste voorzitters en de raad wordt uiteraard geleid door voorzitter van de gemeenteraad. Bij de overige bijeenkomsten wisselen de voorzitters. Om de uniformiteit te waarborgen en een voorzitter een vergadering “moet kunnen lezen en aanvoelen” stellen wij voor om met ingang van de nieuwe raadsperiode voorzitters te trainen en periodiek met elkaar te evalueren. De (nieuwe) voorzitter krijgen dan handvaten mee en alle bijeenkomsten worden op een meer uniforme manier geleid.

Aanbevelingen:

- Zet in op verbetering van de kwaliteit van de vergadering door na de verkiezingen te investeren in een debattraining met als doel: geen doublures, goede voorbereiding, inbreng vaak te lang, kan effectiever.
- Maak uniforme afspraken over het leiden van de vergadering. Train de voorzitters in het leiden van de vergaderingen.

Uitkomst bespreking werkgroep Vergadermodel 11-11-2021:
De werkgroep kan zich vinden in de aanbevelingen en zet deze door naar de raad.

Aanvulling: Voorzitters ook trainen in het leiden van debat.

5d. Bespreek de grote projecten raadsbreed twee keer per jaar in een reguliere commissie.

De grote projecten werden voorheen in de commissie Grote projecten besproken aan de hand van de bestuurlijke voortgangsrapportage en de monitor grote projecten. De projecten worden sinds 2018 in de auditcommissie plus besproken en op verzoek van een fractie (gemotiveerd) kan het onderwerp voor de reguliere commissie worden geagendeerd.

Sinds de invoering is de monitor grote projecten of de BVR niet geagendeerd voor een reguliere commissie. Uit de evaluatie blijkt dat een grote meerderheid van mening is dat de grote projecten niet voldoende zijn gewaarborgd.

Om de voortgang van de grote projecten beter te borgen kan ervoor worden gekozen om deze twee keer per jaar, nadat deze in de auditcommissie plus zijn besproken, te agenderen in een reguliere commissie. Op deze wijze wordt de grote projecten raadsbreed behandeld en wordt de voltallige raad geïnformeerd over de grote projecten.

Aanbeveling:
Bespreek de grote projecten raadsbreed, twee keer per jaar in een reguliere commissie.

Uitkomst bespreking werkgroep Vergadermodel 11-11-2021:
De werkgroep kan zich vinden in de aanbevelingen en zet deze door naar de raad.

6. Verbeter de besluitvorming

6a. Pas de aanbevelingen 5b en 5c ook toe op de fase van besluitvorming

De zaken die onder 5b (anders omgaan met spreektijden) en 5c (debattraining en voorzitterstraining) zijn beschreven, zijn ook van toepassing op de fase van de besluitvorming.

Aanbeveling:
Pas de aanbevelingen 5b en 5c ook toe op de fase van besluitvorming.

Uitkomst bespreking werkgroep Vergadermodel 11-11-2021:
De werkgroep geeft de volgende aanvullingen:

- Beschrijf wat besluitvorming is. Geef dit een plek in het stuk. Besluitvorming is afhameren, geen debat in de raad, niet de discussies uit de commissie opnieuw doen. Alleen voor, tegen of twijfel.
- Zorg dat heel duidelijk is of de commissie een stuk als A-stuk of B-stuk doorleidt naar de raad. De fractie motiveert waarom zij het als een B-stuk doorleiden naar de raad en in de raad gaat de discussie dan over dit aspect. Alleen degenen die het voorstel in de commissie als B-stuk hebben aangemerkt krijgen spreektijd in de 1e termijn; debat met alle fracties kan dan in de 2e termijn.

Met deze aanvullingen zet de werkgroep de aanbevelingen door naar de raad.

6b. Bespreek moties vreemd aan de orde van de dag zoveel mogelijk in de commissies en leidt deze door als akkoordstuk of bespreekstuk naar de raad

De gemeentewet kent het begrip motie niet. Een motie is een korte verklaring over een onderwerp, waarmee een oordeel, wens of verzoek wordt uitgesproken. Aan de motie kan de initiatiefnemer desgewenst een oproep toevoegen aan het college of de raad om tot actie over te gaan. Ieder raadslid kan tijdens een raadsvergadering een schriftelijke motie indienen bij de voorzitter van de raad. Als een meerderheid van de gemeenteraad voor de motie stemt, is deze ‘aanvaard’.

Motie vreemd aan de orde van de dag: Raadsleden kunnen over een actueel onderwerp dat niet is geagendeerd een uitspraak doen. Zij dienen daarvoor een motie vreemd aan de orde van de dag in.

Moties en de moties vreemd aan de orde van de dag kunnen formeel tot het moment van bespreken worden toegevoegd aan de agenda. Uit de evaluatie blijkt dat het merendeel van de respondenten onvoldoende tijd heeft om de moties goed voor te bereiden. De werkafspraak om moties uiterlijk 24 uur voorafgaande aan de vergadering in te dienen wordt vaak niet gevolgd.

Van september 2020 tot oktober 2021 zijn 64 moties ingediend en behandeld in de raadsvergadering. De vraag is of het raadsinstrument op die manier zijn doel niet voorbijschiet.

Daarnaast is een aantal moties voorafgaand aan de behandeling in de raad ook geagendeerd in een commissie. Naar aanleiding van deze bespreking wordt de motie al dan niet bijgesteld en vervolgens opnieuw besproken in de raad. Ons voorstel is om moties zoveel mogelijk te bespreken in de commissie. Doel is tweeledig: fracties hebben zo voldoende tijd om zich voor te bereiden en n.a.v. de bespreking in de commissie kan de motie worden bijgesteld. Dit voorkomt schorsingen tijdens de raadsvergadering.

Indien de motie unaniem in de commissie wordt gesteund, kan de motie als akkoordstuk naar de raad worden doorgeleid.

Aanbeveling:
Bespreek moties vreemd aan de orde van de dag zoveel mogelijk in de commissies en leidt deze door als akkoordstuk of bespreekstuk naar de raad.

Uitkomst bespreking werkgroep Vergadermodel 11-11-2021:
De werkgroep kan zich vinden in de aanbeveling en zet deze door naar de raad.

7. Koppel opleiding & training aan het inwerkprogramma van de raad

Een aantal zaken die door de respondenten worden ingebracht kunnen worden verbeterd door opleiding & training. Het gaat bijvoorbeeld over de kwaliteit en de lengte van de inbreng tijdens de spreektijden, de kwaliteit van het debat en de manier van voorzitten van de verschillende bijeenkomsten.

Aanbeveling:
Koppel aan het inwerkprogramma van de nieuwe gemeenteraad ook een onderdeel opleiding & training. Te denken is bijvoorbeeld aan:

- Training in het voeren van een ronde tafelgesprekken;
- Debattraining;
- Training voor de voorzitters van de verschillende bijeenkomsten.

Uitkomst bespreking werkgroep Vergadermodel 11-11-2021:
De werkgroep kan zich vinden in de aanbeveling en zet deze door naar de raad.

8. Overige onderwerpen

Volgens afspraak met de werkgroep doorontwikkeling vergadermodel worden de onderwerpen die wel in het reglement van orde staan, maar niet in de enquête zijn bevraagd geïnventariseerd en besproken. Deze onderwerpen komen hier aan de orde.

8a. Technische vragen: herbevestig de afspraak voor het tijdig indienen van technische vragen en definieer het onderscheid tussen technische en politieke vragen

Uit de evaluatie blijkt dat de schriftelijke technische vragenronde voorafgaand aan de raadscyclus positief wordt gewaardeerd, men is hierdoor beter in staat om een goed onderbouwd en afgewogen besluit te nemen.

Opmerkingen worden gemaakt over de wijze van beantwoording, deze kan kort door de bocht zijn en lijken op afpoeieren. De afspraak is dat technische vragen uiterlijk dinsdag voorafgaand aan de beeldvorming worden ingediend. De laatste maanden worden vragen vaker later ingediend, hetgeen een tijdige beantwoording lastig maakt.

Ook is het onderscheid tussen technische en politieke vragen niet voor iedereen helder. Afspraak is om in de beeldvormende fase geen politieke vragen te stellen.

Aanbeveling:

- Herbevestig de afspraken voor het tijdig indienen van de technische vragen en vraag aandacht voor politieke sensitiviteit bij de beantwoording van de vragen.
- Definieer wat wordt bedoeld met technische en politieke vragen.

Uitkomst bespreking werkgroep Vergadermodel 11-11-2021:

De werkgroep kan zich vinden in de aanbevelingen en zet deze - met de volgende aanbeveling - door naar de raad: Stel als fractie technische vragen die nodig zijn om tot een oordeel te komen en belast de organisatie niet onnodig met technische vragen die niet relevant zijn om tot besluitvorming te komen.

8b. Samenstelling commissies en aanwijzing burgerleden: een aantal vragen aan de werkgroep

Artikel 4 van de Verordening op de raadscommissies bepaalt het volgende over de samenstelling van de commissie en over burgerleden:

> ***Artikel 4. Samenstelling; benoeming commissievoorzitter***
>
> *1. Een raadscommissie bestaat uit ten maximaal 23 commissieleden door de raad uit zijn midden te benoemen.*
>
> *2. De samenstelling van een raadscommissie is zodanig dat er een evenwichtige vertegenwoordiging is van de in de raad vertegenwoordigde fracties.*
>
> *3. De leden van de commissies kunnen zich laten vervangen door een ander raadslid van de in de raad vertegenwoordigde fractie waartoe zij behoren of door een niet-raadslid, daartoe door de raad aangewezen op voordracht van de in de raad vertegenwoordigde fractie waartoe hij behoort (burgerlid).*
>
> *4. Per vertegenwoordigde fractie kan door de raad maximaal het aantal burgerleden worden aangewezen gelijk aan het aantal raadsleden waaruit de fractie bestaat. Per commissievergadering mogen van iedere fractie maximaal twee burgerleden formeel deelnemen aan de vergadering en zij genieten per bijgewoonde vergadering een presentie vergoeding als bedoeld in de Verordening rechtspositie raads- en burgerleden.*
>
> *5. Vervangers (raadsleden en burgerleden) hebben in de vergadering dezelfde rechten en plichten als het commissielid, dat zij vervangen. De artikelen 10, 11, 12, 13 en 15 van de Gemeentewet zijn zoveel mogelijk van overeenkomstige toepassing op commissieleden die geen raadslid zijn.*

In de enquête zijn vragen gesteld over de vervangingsregeling van commissieleden en de deelname van burgerleden aan de commissies. De meerderheid van de respondenten is hier tevreden over. In de praktijk duren de vergaderingen vaak lang, zijn er in de raadsvergadering veel herhalingen van de commissievergaderingen en roept de wijze van vertegenwoordiging van burgerleden vaak vragen op. Daarom willen we met u een aantal vragen bespreken over de samenstelling van de commissies, de burgerleden en de vervangingsregeling.

Samenstelling van de raadscommissies

In de Gemeentewet (artikel 82, lid 3) is bepaald dat bij de samenstelling van de raadscommissies gekomen moet worden tot een evenwichtige vertegenwoordiging van de in de raad vertegenwoordigde fracties. Deze bepaling is bedoeld om uitsluiting van raadsminderheden te voorkomen. Tegelijkertijd is het niet de bedoeling van de bepaling voor te schrijven dat alle fracties in deze commissies vertegenwoordigd moeten zijn (bron: Tekst en commentaar Gemeentewet). Ook hoeft dus de vertegenwoordiging van de gemeenteraad in de commissie niet in dezelfde stemverhouding te zijn als die van de gemeenteraad.

De verordening op de raadscommissies Bergen op Zoom (2018) bepaalt hoe de commissiesamenstelling in Bergen op Zoom wordt geregeld. In Bergen op Zoom is ervoor gekozen dat alle raadsfracties – op basis van de stemverhouding in de raad – in de raadscommissies zijn vertegenwoordigd. Verder is bepaald dat een raadscommissie bestaat uit maximaal 23 commissieleden, door de raad uit zijn midden te benoemen. Voor de verdeling van de commissiezetels over de partijen wordt de volgende verdeelsleutel gehanteerd: 'Het aantal raadsleden per fractie (x) wordt gedeeld door het totaal aantal raadszetels (33) en de uitkomst hiervan wordt vermenigvuldigd met het aantal beschikbare commissiezetels'. Op die manier is de vertegenwoordiging van de raadsleden in dezelfde stemverhouding als die in de gemeenteraad.

De Gemeentewet geeft ruimte om af te spreken op welke wijze we de commissies met elkaar willen inrichten. Het is niet persé nodig om dat op basis van een redelijk ingewikkelde berekening op basis van stemverhoudingen te doen zoals wij dat nu doen. Een alternatieve manier is om te werken met een staffel van aantal commissieleden per aantal raadszetels van een fractie. Bijvoorbeeld Het aantal leden van een raadscommissie staat dan vooraf niet vast, maar is afhankelijk van het aantal en de omvang van de fracties. In de huidige zetelverdeling zou het bijvoorbeeld leiden tot maximaal 27 commissieleden.

Vraag aan de werkgroep:
Wilt u blijven werken met de huidige omvang van 23 commissieleden naar rato van de stemverhouding verdeeld over de raadsfracties of wilt u dat in de toekomst gaan doen conform de voorgestelde staffel?

Uitkomst bespreking werkgroep Vergadermodel 11-11-2021:
Een commissievergadering is niet bedoeld om te stemmen, dus een afspiegeling van de stemverhoudingen in de raad is niet nodig. De werkgroep zet het voorstel om voor de samenstelling van de commissies te gaan werken met een staffel door naar de raad:

- fracties met 1-3 raadszetels: maximaal 2 commissieleden;
- fracties van 4-5 zetels: maximaal 3 commissieleden;
- fracties met 6 zetels of meer: maximaal 4 commissieleden.

Om financiële redenen blijft het maximum aantal burgerleden per commissie begrensd op twee (zie ook hieronder onder 'Burgerleden').

Burgerleden

Een burgerlid is een niet-raadslid, door de raad aangewezen op voordracht van de in de raad vertegenwoordigde fractie waartoe hij behoort. Burgerleden helpen de politieke partijen die in de gemeenteraad zitten. Bergen op Zoom werkt al heel lang met burgerleden. De basis daarvoor is geregeld in lid 3 van artikel 4 van de Verordening op de raadscommissies Bergen op Zoom. Hierin is bepaald dat een lid van een commissie zich kan laten

vervangen door een ander raadslid van zijn fractie of door een burgerlid van zijn fractie. Daarnaast is in deze verordening bepaald dat het aantal burgerleden per raadsfractie maximaal even groot als het aantal raadsleden van de fractie. In een andere verordening wordt de vergoeding van onkosten van burgerleden geregeld. De burgerleden worden voorgedragen door de fractie waartoe hij behoort. Qua aantal burgerleden is afgesproken dat een fractie een aantal burgerleden kan benoemen gelijk aan het aantal raadsleden van hun fractie.

Een aantal dingen met betrekking tot burgerleden is geregeld, maar een aantal zaken ook niet. We stellen voor concrete afspraken te maken over de benoeming en taken van burgerleden, waarbij een zo breed mogelijke inzetbaarheid het uitgangspunt is. En deze afspraken ook formeel vast te leggen.

Op dit moment kan iedereen als burgerlid worden voorgedragen door een fractie. Burgerleden hebben in de commissie dezelfde bevoegdheden als de raadsleden, maar hebben niet altijd op een kieslijst gestaan, waardoor de democratische legitimiteit ontbreekt. Ons voorstel is om alleen personen als burgerlid te benoemen die op de kieslijst van de betreffende partijen voor de laatste gemeenteraadsverkiezingen hebben gestaan.

Aanbeveling:

- Maak concrete afspraken over de benoeming en taken van burgerleden, waarbij een zo breed mogelijke inzetbaarheid het uitgangspunt is. En leg deze afspraken ook vast.
- Benoem alleen personen als burgerlid die op de kieslijst van de betreffende partijen voor de laatste gemeenteraadsverkiezingen hebben gestaan.

Uitkomst bespreking werkgroep Vergadermodel 11-11-2021:

De werkgroep kan zich vinden in de eerste aanbeveling en zet deze door naar de raad: Maak concrete afspraken over de benoeming en taken van de burgerleden, waarbij een zo breed mogelijke inzetbaarheid het uitgangspunt is. En leg deze afspraken ook vast.

Over de tweede aanbeveling (alleen personen die op de kieslijst van de betreffende partij hebben gestaan benoemen als burgerlid) is de werkgroep verdeeld. Enerzijds is democratische legitimiteit belangrijk, anderzijds vormen burgerleden een kweekvijver voor de politieke partijen. De werkgroep zal dit als vraag voorleggen aan de raad.

Vervangingsregeling

In lid 3 van artikel 4 van de Verordening op de raadscommissies is bepaald dat de leden van de commissies zich tijdens de vergadering kunnen laten vervangen door een ander raadslid van de fractie waartoe zij behoren of door een burgerlid. Verder is bepaald dat per vergadering maximaal 2 burgerleden aan de vergadering kunnen deelnemen. Zij ontvangen hiervoor presentiegeld.

Vraag aan de werkgroep:

Wilt u blijven werken met de huidige vervangingsregeling? Of wilt u gaan werken met de genoemde staffel, waarbij een raadsfractie op basis van het maximaal aantal commissieleden kan kiezen hoeveel mensen er namens hen aanwezig zijn bij een commissievergadering? Hantering van de staffel betekent dus dat het maximum van twee burgerleden per commissievergadering vervalt. Een grotere raadsfractie kan op basis van de staffel meer dan twee burgerleden inzetten.

Uitkomsten bespreking werkgroep Vergadermodel 11-11-2021:

De werkgroep legt het volgende voorstel voor aan de raad: Blijven werken met de huidige vervangingsregeling. Om financiële redenen (burgerleden ontvangen presentiegeld voor het aanwezig zijn bij commissievergaderingen) blijft het maximum aantal burgerleden per commissievergadering begrensd op twee.

8c. Splitsen fracties: een aantal vragen aan de werkgroep

Het reglement van orde bepaalt het volgende over fracties.

> ***Artikel 8. Fracties***
>
> *1. Raadsleden die door het centraal stembureau op dezelfde kandidatenlijst verkozen zijn verklaard, worden bij de aanvang van de zittingsperiode als één fractie beschouwd.*
>
> *4. Als één of meer raadsleden van één of meer fracties als zelfstandige fractie gaan optreden of als één of meer raadsleden van een fractie zich aansluiten bij een andere fractie of twee of meer fracties als één fractie gaan optreden, wordt hiervan zo spoedig mogelijk schriftelijk mededeling gedaan aan de voorzitter.*
>
> *5. Een nieuwe naam van een fractie voldoet aan de eisen uit artikel G 3 van de Kieswet, vierde lid, en wordt gebruikt met ingang van de eerstvolgende raadsvergadering na naamswijziging.*

Het Nederlandse kiesstelsel is zodanig ingericht dat kiesgerechtigden op individuele personen stemmen en niet op partijen. De Kieswet kent het fenomeen “partij” ook niet. In het Reglement van orde is geregeld dat gekozen raadsleden met elkaar een *fractie* kunnen vormen en zo gezamenlijk kunnen optrekken.

In het Reglement van orde zijn m.u.v. de naamgeving verder geen consequenties verbonden aan de splitsing. Een fractie heeft recht op een burgerlid/leden, fractie-assistent, fractievergoeding, gebruik van de fractiekamer. Een (af)gesplitste fractie heeft momenteel dezelfde rechten als niet-afgesplitste fracties, een fractie heeft evenveel spreekrecht als de overige fracties en neemt deel in het presidium. Wat betreft de fractievergoeding leidt dit tot meerkosten, een afgesplitste fractie wordt als “volwaardig” beschouwd en heeft recht op de jaarlijkse bijdrage. Volgens de gemeentewet hebben alle fracties recht op financiële ondersteuning, dat geldt ook voor afgesplitste fracties.

Vragen aan de werkgroep:
Willen wij de situatie aanpassen en zo ja op welke wijze?

- Aanpassen spreektijd: Heeft een afgesplitste fractie recht op evenveel spreektijd? Optie om spreektijd van de afsplitsingen te halveren naar voorbeeld van de Tweede Kamer.
- Geen recht op een burgerlid of fractie-assistent
- Art. 3 Reglement van orde bepaalt dat het presidium bestaat uit de voorzitter, plaatsvervangend voorzitter en de fractievoorzitters. Waarom nemen afgesplitste fracties per definitie deel aan het presidium? Het loont om jezelf af te scheiden van een fractie. In het presidium heeft iedere fractie eenzelfde stem, is dit wenselijk?
- Na afsplitsing tijdens een raadsperiode gaan deze verder onder de benaming “Groep + achternaam van degene die zich afgesplitst heeft".

Uitkomst bespreking werkgroep Vergadermodel 11-11-2021:
De werkgroep heeft geen eenduidig standpunt en zal deze vragen voorleggen aan de raad.

- Aanpassen spreektijd: Heeft een afgesplitste fractie recht op evenveel spreektijd? Optie om spreektijd van de afsplitsingen te halveren naar voorbeeld van de Tweede Kamer.
- Geen recht op een burgerlid of fractie-assistent
- Art. 3 Reglement van orde bepaalt dat het presidium bestaat uit de voorzitter, plaatsvervangend voorzitter en de fractievoorzitters. Waarom nemen afgesplitste fracties per definitie deel aan het presidium? Het loont om jezelf af te scheiden van een fractie. In het presidium heeft iedere fractie eenzelfde stem, is dit wenselijk?
- Na afsplitsing tijdens een raadsperiode gaan deze verder onder de benaming “Groep + achternaam van degene die zich afgesplitst heeft".

8d. Digitaal vergaderen: het presidium vergadert digitaal; werkgroepen en dialoogavonden in beginsel digitaal en soms fysiek

Bijna 1,5 jaar zijn er geen fysieke bijeenkomsten geweest, maar hebben wij digitaal vergaderd. Het merendeel van de respondenten was tevreden over de wijze waarop digitaal vergaderd wordt. Er zijn voordelen en nadelen aan het digitaal vergaderen. De raad heeft inmiddels een motie aangenomen om hybride vergaderen technisch mogelijk te maken en hybride vergaderen op te nemen in het nieuwe vergadermodel bij de voorbereidende vergaderingen op de raadsvergadering, zoals commissie- en beeldvormende vergaderingen (motie Verbogt d.d. 22 juli 2021). Voordeel is dat deze manier van vergaderen beter te combineren is met het “normale” leven en raads- en burgerleden vaker kunnen deelnemen aan vergaderingen (omdat zij fysiek niet aanwezig kunnen zijn en digitaal wel).

Op dit moment is het in onze raadzaal technisch nog niet mogelijk om hybride te vergaderen. De aanbesteding voor een nieuwe installatie loopt inmiddels. De noodwet om digitaal te vergaderen is verlengd en er wordt gewerkt aan een nieuwe wet om hybride besluitvorming mogelijk te maken.

De respondenten geven in de evaluatie aan dat wat hen betreft het presidium en de werkgroepen digitaal gehouden kunnen worden. Dit geldt ook – in iets mindere mate – voor de dialoogavonden en de beeldvorming.

Afspraak digitaal vergaderen:
Het presidium heeft inmiddels besloten om digitaal te vergaderen. Voor werkgroepen en dialoogavonden is afgesproken dat deze in beginsel digitaal zijn en in overleg met de voorzitter in fysieke vorm kunnen plaatsvinden.

Uitkomst bespreking werkgroep Vergadermodel 11-11-2021:
Dit is een bevestiging van een recent gemaakte afspraak.